

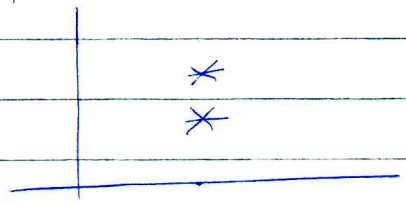
8/5/14

4 Παρεμβολή

Η παρεμβολή είναι ένας τρόπος προσέγγισης συναρτήσεων

Προσεγγίζουμε συναρτήσεις με απλούστερες, π.χ. με πολυώνυμα ή κατά τμήματα πολυωνυμικές συναρτήσεις για να υπολογίσουμε τιμές του σε κάποια σημεία, τιμές παραγώγων τους, ολοκληρώματα σε κάποια διαστήματα κλπ.

Πολυωνυμική παρεμβολή

Θεώρημα (Παρεμβολή τύπου Lagrange)

διαδοχικά μεταξύ τους

Έστω $x_0, \dots, x_n \in \mathbb{R}$ ανά δύο διαφορετικά μεταξύ τους σημεία, και $y_0, \dots, y_n \in \mathbb{R}$. Τότε υπάρχει ακριβώς ένα πολυώνυμο p βαθμού το πολύ n ($p \in \mathbb{P}_n$) τ.ω

$p(x_i) = y_i, i = 0, \dots, n$ (*)

$n+1$ σημεία $\rightarrow p \in \mathbb{P}_n$
 2 σημεία \rightarrow μία γραμμικό πολυώνυμο

Απόδειξη Γράφουμε το p στη μορφή του βαθμού το πολύ

$$p(x) = \alpha_0 + \alpha_1 x + \dots + \alpha_n x^n$$

με άγνωστους τους συντελεστές $\alpha_0, \dots, \alpha_n$

Τότε το (*) γράφεται ως γραμμικό σύστημα $n+1$ εξισώσεων με $n+1$ αγνώστους, τους συντελεστές $\alpha_0, \dots, \alpha_n$

Το αντίστοιχο αμοχενές γραμμικό σύστημα είναι: Ζητείται $q \in \mathbb{P}_n$ τ.ω.

$$\oplus \quad q(x_i) = 0, \quad i = 0, \dots, n$$

Το q έχει $n+1$ ρίζες και είναι πολυώνυμο βαθμού το πολύ n , συνεπώς $q = 0$

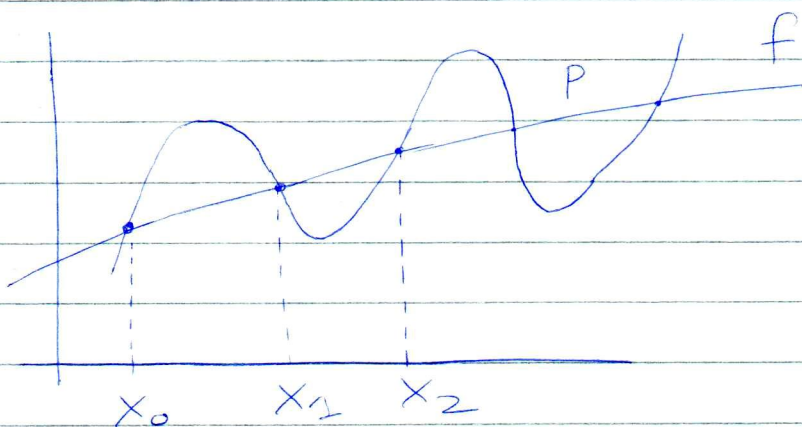
Συμπέρασμα: Το \otimes έχει ακριβώς μία λύση.

Έστω f μία συνάρτηση, x_0, \dots, x_n ανά δύο διαφορετικά σημεία στο πεδίο ορισμού της f και $p \in \mathbb{P}_n$ τ.ω.

$$p(x_i) = f(x_i), \quad i = 0, \dots, n$$

p : παρεμβάλλεται στην f στα σημεία x_0, \dots, x_n

Πολυώνυμο παρεμβολής της f στα x_0, \dots, x_n

$$f(x) = p(x)$$

Θεώρημα (Παράσταση του εφάλματος παρεμβολής)

Έστω $n \in \mathbb{N}$, $f \in C^{n+1} [a, b]$, $x_0, \dots, x_n \in [a, b]$ ανά δύο διαφορετικά μεταξύ τους, και $p \in \mathbb{P}_n$ το πολυώνυμο παρεμβολής της f στα x_0, \dots, x_n . Τότε $\xi = \xi(x)$

(**) $\left\{ \begin{array}{l} \forall x \in [a, b] \exists \xi \in (a, b) \\ f(x) - p(x) = \frac{f^{(n+1)}(\xi)}{(n+1)!} \prod_{i=0}^n (x - x_i) \end{array} \right.$

Απόδειξη

• $x \in \{x_0, \dots, x_n\}$
 Τότε η (**) ισχύει για κάθε ξ

• $x \in [a, b]$, $x \neq x_i$, $i = 0, \dots, n$
 το x είναι σταθερό

Θέτουμε

$\Phi(t) := \prod_{i=0}^n (t - x_i)$

και Φ μηδενίζεται σε $n+1$ σημεία ΑΛΛΑ δεν ισχύει για κάθε σημείο

$\varphi(t) := f(t) - p(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)} \Phi(t)$

$n+1$ φορές συνεχώς παραγωγίζουμε για $t \in [a, b]$

άλλες φορές παραγωγίζουμε μηδέν είναι και στο x τύχα

$$\begin{aligned} \text{Άρα } \Phi(t) &= (n+1)! + q(t) \\ &= (n+1)! \end{aligned}$$

①, ② \Rightarrow

$$0 = f(\xi) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)} (n+1)!$$

$$\Rightarrow f(x) - p(x) = \frac{f^{(n+1)}(\xi) \Phi(x)}{(n+1)!}$$

Πόρισμα Με τον συμβολισμό του προηγούμενου Θεωρήματος έχουμε

$$\max_{a \leq x \leq b} |f(x) - p(x)| \leq \frac{1}{(n+1)!} \max_{a \leq \xi \leq b} |f^{(n+1)}(\xi)| \max_{a \leq x \leq b} \left| \prod_{i=0}^n (x - x_i) \right|$$

$$\|f - p\|_{\infty} \leq \frac{\|f^{(n+1)}\|_{\infty}}{(n+1)!} \max_{a \leq x \leq b} \left| \prod_{i=0}^n (x - x_i) \right|$$

Παράσταση και υπολογισμός του πολυωνύμου παρεμβολής

α) Παράσταση σε μορφή Lagrange:

$x_0, \dots, x_n \in \mathbb{R}$ ανά δύο διαφορετικά μεταξύ τους

Έστω $i \in \{0, \dots, n\}$. Τότε υπάρχει ακριβώς ένα $L_i \in \mathbb{P}_n$ τω.

από τα $n+1$ j
τα n είναι 0
και ο $\epsilon \pm 1$ αν $i=j$

$$L_i(x_j) = \delta_{ij}, \quad j = 0, \dots, n$$

Προφανώς

$$L_i(x) = \alpha_i \prod_{\substack{j=0 \\ j \neq i}}^n (x - x_j)$$

πολυώνιο βαθμού n
με n αλγες όρα
γράφεται στην κορυφή
αυτή

με μία σταθερά α_i

Όπως $L_i(x_i) = 1$, οπότε

$$\alpha_i \prod_{\substack{j=0 \\ j \neq i}}^n (x_i - x_j) = 1 \Rightarrow$$

$$\alpha_i = \frac{1}{\prod_{\substack{j=0 \\ j \neq i}}^n (x_i - x_j)}$$

Επομένως,

$$L_i(x) = \frac{\prod_{\substack{j=0 \\ j \neq i}}^n (x - x_j)}{\prod_{\substack{j=0 \\ j \neq i}}^n (x_i - x_j)} = \prod_{\substack{j=0 \\ j \neq i}}^n \frac{x - x_j}{x_i - x_j}$$

Τα πολυώνια L_0, \dots, L_n λέγονται πολυ-
ώνια του Lagrange ως προς τα $n+1$
μέγιστα x_0, \dots, x_n

Έστω $p \in \mathbb{P}_n$ τω

$$p(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n$$

Ισχυρισμός:

$$p(x) = \sum_{i=0}^n f(x_i) L_i(x)$$

$$\in \mathbb{P}_n$$

$$\sum_{i=0}^n f(x_i) L_i(x_j) = f(x_j) \underbrace{L_j(x_j)}_{\delta_{ij}} = f(x_j), \quad j=0, \dots, n$$

Παράσταση του πολυωνύμου παρεμβολής σε μορφή Lagrange:

Πλεονέκτημα: Η απλότητα της παράστασης, γεγονός που την καθιστά ιδιαίτερα χρήσιμη για θεωρητικούς σκοπούς.

Μειονεκτήματα:

1. Ο υπολογισμός της τιμής του p σε ένα σημείο απαιτεί πάρα πολλές πράξεις
2. Αν προσθέσουμε ή αφαιρέσουμε σημεία παρεμβολής, πρέπει να κάνουμε όλους τους υπολογισμούς από την αρχή.

B) Παράσταση σε μορφή του Νεύτωνα

$x_0, \dots, x_n \in \mathbb{R}$ ανά δύο διαφορετικά
 $y_0, \dots, y_n \in \mathbb{R}$

Ζητείται $p \in \mathbb{P}_n$ τ.ω.

$$p(x_i) = f(x_i), \quad i = 0, \dots, n$$

$$p(x) = \alpha_0 + \alpha_1(x-x_0) + \alpha_2(x-x_0)(x-x_1) + \dots + \alpha_n(x-x_0) \dots (x-x_{n-1})$$

αν έβαλα
η, τότε θα
είχα $n+1$

$$p(x_0) = y_0 \Leftrightarrow \alpha_0 = y_0$$

παράγοντες από
ο βαθμός του
πολυώνιμου θα
ήταν $n+1$ άτομα

$$p(x_1) = y_1 \Leftrightarrow \underbrace{\alpha_0}_{y_0} + \alpha_1(x_1 - x_0) = y_1$$

$$\Rightarrow \alpha_1 = \frac{y_1 - y_0}{x_1 - x_0}$$

Μειονέκτημα: Δεν είναι εύχρηστη για τη θεωρία

Πλεονέκτημα:

$$1. \quad p(x) = \alpha_0 + (x-x_0) \left(\alpha_1 + (x-x_1) \left(\alpha_2 + \dots + (x-x_{n-1}) \alpha_n \right) \right)$$

Ο υπολογισμός του p σε ένα βήμα γίνεται με $O(n)$ προβόσεις και πολλαπλασιασμούς

2. Η πρόσδεση ενός σημείου παρεμβολής μπορεί να γίνει με τον προσδιορισμό ενός νέου συντελεστή.

γ) Διαγόμενες διαφορές

Έστω $f \in C_1[a, b]$, $x_0, x_1, \dots \in [a, b]$,
π.ω. $x_i \neq x_j$ για $i \neq j$. Ορίζουμε:

$$\Delta^0(x_0)(f) := f(x_0)$$

$$\Delta^i(x_0, \dots, x_i)(f) := \frac{\Delta^{i-1}(x_1, \dots, x_i)(f) - \Delta^{i-1}(x_0, \dots, x_{i-1})(f)}{x_i - x_0}$$

$i \geq 1$

Ισοχρησμός: $a_i = \Delta^i(x_0, \dots, x_i)(f)$

$$i = 0, \dots, n$$

9/5/14

$x_0, \dots, x_n \in \mathbb{R}$ ανά δύο διαφορετικά
 $y_0, \dots, y_n \in \mathbb{R}$

Ζητείται $p \in \mathbb{P}_n$ τω
 $p(x_i) = y_i, i = 0, \dots, n$

Παράσταση σε μορφή Νεύτωνα:

$$p(x) = a_0 + a_1(x-x_0) + \dots + a_n(x-x_0)\dots(x-x_{n-1})$$

γ) Διαμεκένες Διαφορές

$$f \in C_1[\alpha, b]$$

$x_0, \dots, x_n \in [\alpha, b]$ ανά δύο διαφορετικά

$$\Delta^0(x_0)(f) := f(x_0)$$

$$\Delta^i(x_0, \dots, x_i)(f) := \frac{\Delta^{i-1}(x_1, \dots, x_i)(f) - \Delta^{i-1}(x_0, \dots, x_{i-1})(f)}{x_i - x_0}$$

$i \geq 1$ πώς τα υπολογίζω;

	$n=0$	$n=1$	$n=2$
x_0	$\Delta^0(x_0)(f)$		
x_1	$\Delta^0(x_1)(f)$	$\Delta^1(x_0, x_1)(f)$	
x_2	$\Delta^0(x_2)(f)$	$\Delta^1(x_1, x_2)(f)$	$\Delta^2(x_0, x_1, x_2)(f)$
\vdots	\vdots	\vdots	

Πρόταση (Παράσταση του πολυωνύμου παρεμβολής, σε μορφή Νεύτωνα με διαμεμένες διαφορές)

Έστω $x_0, \dots, x_n \in [a, b]$ ανά δύο διαφορετικά, $f \in C([a, b])$, και $p \in \mathbb{P}_n$ το πολυώνυμο παρεμβολής της f στα x_0, \dots, x_n . Τότε ισχύει

$$p(x) = \underbrace{\Delta^0(x_0)}_{\alpha_0}(f) + \underbrace{\Delta^1(x_0, x_1)}_{\alpha_1}(f)(x-x_0) + \dots + \underbrace{\Delta^n(x_0, \dots, x_n)}_{\alpha_n}(f)(x-x_0)\dots(x-x_{n-1})$$

δ) Παρεμβολή σε ένα σημείο κατά Aitken - Neville

Ένας τρόπος υπολογισμού της τιμής του πολυωνύμου παρεμβολής σε ένα σημείο, χωρίς να χρειαστεί να υπολογίσουμε τους εωτελεστές του πολυωνύμου.

Ιδέα: Έστω $P_1, P_2 \in \mathbb{P}_n$ τα πολυώνυμα παρεμβολής μιας συνάρτησης f στα σημεία x_m, \dots, x_{m+n} και $x_{m+1}, \dots, x_{m+n+2}$, αντίστοιχα

στοιχα

Τότε το $q \in \mathbb{P}_{n+1}$

$$q(x) := \frac{1}{x_{m+n+1} - x_m} \left| \begin{array}{cc} P_1(x) & x_m - x \\ P_2(x) & x_{m+n+1} - x \end{array} \right|$$

είναι το πολυώνυμο παρεμβολής της f στα σημεία x_m, \dots, x_{m+n+1}

Προφανώς $q \in \mathbb{P}_{n+1}$

Επίσης, για $i \in \{m+1, \dots, m+n\}$ έχουμε

$$q(x_i) = \frac{1}{x_{m+n+1} - x_m} \left| \begin{array}{cc} P_1(x_i) & x_m - x_i \\ P_2(x_i) & x_{m+n+1} - x_i \end{array} \right|$$

$$= \frac{1}{x_{m+n+1} - x_m} f(x_i) \left[(x_{m+n+1} - x_i) - (x_m - x_i) \right]$$

$$= f(x_i)$$

Για $i = m$ έχουμε

$$q_+^+(x_{m+1}) = \frac{1}{x_{m+n+1} - x_m} \left| \begin{array}{cc|c} P_2(x_m) & 0 & f(x_m) \\ P_2(x_m) & x_{m+n+1} - x_m & \end{array} \right|$$

$$= f(x_m)$$

Συμβολισμός: $p(x_m, \dots, x_{m+n}; \mathcal{S})$

η τιμή στο σημείο \mathcal{S} του πολωνώμου παρεμβολής της f στα σημεία x_m, \dots, x_{m+n}

$$y_i := f(x_i)$$

x_i	y_i	$p \in \mathcal{P}_1$	$p \in \mathcal{P}_2$	$p \in \mathcal{P}_3 \dots$
x_0	y_0			
x_1	y_1	$p(x_0, x_1; \mathcal{S})$		
x_2	y_2	$p(x_1, x_2; \mathcal{S})$	$p(x_0, x_2, x_2; \mathcal{S})$	
x_3	y_3	$p(x_2, x_3; \mathcal{S})$	$p(x_1, x_2, x_3; \mathcal{S})$	$p(x_0, x_1, x_2, x_3; \mathcal{S})$
\vdots	\vdots			

είναι τιμές αυτές

Δεν σου δίνει το πολωνώμο μόνο την τιμή στο σημείο

Θεώρημα (Θεώρημα του Faber)

Για κάθε πίνακα σημείων παρεμβολής $x_{ni} \in [-1, 1]$, $i=0, \dots, n$,

$$\begin{array}{cccc} x_{00} & & & \\ x_{10} & x_{11} & & \\ x_{20} & x_{21} & x_{22} & \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots \end{array}$$

υπάρχει συνάρτηση $f \in C^1[-1, 1]$ τω αυ $p_n \in \mathbb{P}_n$ είναι το πολυώνυμο παρεμβολής της f στα σημεία $x_{n0}, x_{n1}, \dots, x_{nn}$, τότε ισχύει

$$\limsup_{n \rightarrow \infty} \|f - p_n\|_{\infty} = \infty$$

Παρεμβολή Hermite

Θεώρημα (Παρεμβολή τύπου Hermite)

Έστω $m_0, m_1, \dots, m_n \in \mathbb{N}_0$

$N := m_0 + m_1 + \dots + m_n + n$,

και $M := \max(m_0, m_1, \dots, m_n)$ Αν

$x_0, \dots, x_n \in [a, b]$ αυά δύο διαφορετικά,

και $f \in C^M[a, b]$, τότε το πρόβλημα παρεμβολής Hermite

αν $m_0 = m_1 = \dots = m_n = 0$
παρεμβολή τύπου
Lagrange

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{Ζητείται } p \in \mathbb{P}_N \text{ τω} \\ p^{(i)}(x_0) = f^{(i)}(x_0), \quad i=0, \dots, m_0 \\ p^{(i)}(x_1) = f^{(i)}(x_1), \quad i=0, \dots, m_1 \\ \vdots \\ p^{(i)}(x_n) = f^{(i)}(x_n), \quad i=0, \dots, m_n \end{array} \right.$$

λύνεται μονοσήμαντα

13/5/14

Παρεμβολή τύπου Hermite

Θεώρημα Έστω $m_0, \dots, m_n \in \mathbb{N}$
 $N = m_0 + \dots + m_n + n$, $M := \max(m_0, \dots, m_n)$

Αν $f \in C^{M+1} [a, b]$ και $x_0, \dots, x_n \in [a, b]$ και
δύο διαφορετικά σημεία, τότε το πρόβλημα
Παρεμβολής τύπου Hermite

$$(*) \begin{cases} \text{Ζητείται } p \in \mathbb{P}_N \text{ τω} \\ p^{(i)}(x_0) = f^{(i)}(x_0), i=0, \dots, m_0, \\ p^{(i)}(x_1) = f^{(i)}(x_1), i=0, \dots, m_1, \\ \vdots \\ p^{(i)}(x_n) = f^{(i)}(x_n), i=0, \dots, m_n \end{cases}$$

λύεται μονοσήμαντα.

Απόδειξη

$$\begin{aligned} \text{Το } (*) \text{ γράφεται ως ένα γραμμικό σύστημα} \\ (m_0+1) + (m_1+1) + \dots + (m_n+1) = \\ = \underbrace{m_0 + m_1 + \dots + m_n + n + 1}_{N} = \end{aligned}$$

$= N+1$ εξισώσεων με $N+1$ αγνώστους,
τους συντελεστές του p . Αρκεί να αποδείξουμε
ότι το αντίστοιχο ομογενές γραμμικό σύ-
στημα έχει μόνο την τετριμμένη λύση

Έστω $q \in \mathbb{P}_N$ λύση του αντίστοιχου ομογενούς προβλήματος (με $f=0$)

Τότε το q έχει τουλάχιστον $(m_0+1) + (m_1+1) + \dots + (m_n+1) = N+1$

ρίζες (μετρώντας και την πολλαπλότητα κάθε ρίζας).

Άρα $q=0$, οπότε το αντίστοιχο ομογενές γραμμικό σύστημα έχει μόνο την τετριμμένη λύση. Επομένως, το $\textcircled{*}$ έχει ακριβώς μία λύση.

Η πιο ενδιαφέρουσα περίπτωση παρεμβολής τύπου Hermite είναι όταν $m_0 = \dots = m_n = 1$, δηλαδή:

$$\textcircled{+} \begin{cases} \text{ητείται } p \in \mathbb{P}_{2N+1} \text{ τ.ω.} \\ p(x_i) = f(x_i), p'(x_i) = f'(x_i), \\ i=0, \dots, n \end{cases}$$

Θεώρημα (Παράσταση του εφάλματος της παρεμβολής τύπου Hermite)

Έστω $[a, b] \subset \mathbb{R}$, $x_0, \dots, x_n \in [a, b]$ ανά δύο διαφορετικά μεταξύ τους, και $f \in C^{2N+2}([a, b])$. Έστω $p \in \mathbb{P}_{2N+1}$ το πολυώνυμο που ικανοποιεί πιστά $\textcircled{+}$

Τότε ισχύει

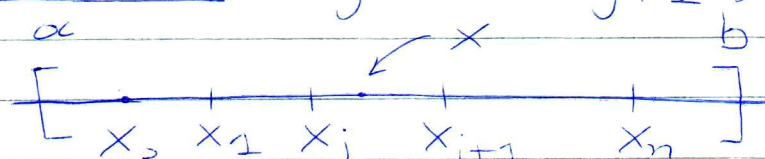
$$\forall x \in [a, b] \exists \xi \in (a, b) f(x) - p(x) = \frac{f^{(2n+2)}(\xi)}{(2n+2)!} \prod_{i=0}^n (x-x_i)^2$$

όλες και οι
βασικές του
έχουν ε στο x_i

Απόδειξη Έστω χτύχ $x_0 < x_1 < x_2 < \dots < x_n$

- $x \in \{x_0, \dots, x_n\}$ Τότε η $(*)$ ισχύει για $\alpha \leq \xi \leq b$
- $x \in [a, b], x \notin \{x_0, \dots, x_n\}$

1^η Περίπτωση $x_j < x < x_{j+1}$ για κάποιο j

The diagram shows a horizontal line segment representing the interval [a, b]. The left endpoint is labeled 'α' and the right endpoint is labeled 'b'. Several points are marked on the line with vertical tick marks and labeled below as $x_0, x_1, x_j, x_{j+1}, x_n$. An arrow points to a point labeled 'x' located between x_j and x_{j+1} .

(Οι περιπτώσεις $a \leq x < x_0$ και $x_n < x \leq b$ γίνονται εντελώς αναλόγιστα)

$$\text{Θέτουμε } \Psi(t) = \prod_{i=0}^n (t-x_i)^2 \quad \left| \quad \begin{array}{l} \Psi(t) = t^{2n+2} + q(t) \\ \text{με } q \in \mathbb{P}_{2n+1} \end{array} \right.$$

και

$$\psi(t) := f(t) - p(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Psi(x)} \Psi(t), t \in [a, b]$$

Προφανώς

$$\psi(x_i) = 0, \quad i = 0, \dots, n,$$

$$\psi(x) = 0,$$

Επομένως, σύμφωνα με το θεώρημα του Rolle, υπάρχουν σημεία ξ_0, \dots, ξ_n ,

$$x_0 < \xi_0 < x_1 < \xi_1 < x_2 < \dots < x_j < \xi_j < x < \xi_{j+1} < x_{j+1} < \dots$$

$$< x_{n-1} < \xi_n < x_n \quad \text{π.ω.} \quad \boxed{\psi'(\xi_i) = 0, \quad i = 0, \dots, n}$$

Άρα η ψ' έχει τουλάχιστον $n+1$ ρίζες στο $[\alpha, b]$

Δεικνύμεν: Δείχνω ότι στις $2n+2$ ρίζες

όμως

$$\psi'(x_i) = f'(x_i) - p'(x_i) - 0 = 0, \quad i = 0, \dots, n$$

Συμπέρασμα: Η ψ' είναι στο $[\alpha, b]$ τουλάχιστον $2(n+1) = 2n+2$ ρίζες στο $[\alpha, b]$ ανά δύο διαφορετικές μεταξύ τους

Προφανώς $\psi \in C_1^{2n+2}[\alpha, b]$

Rollé:

Η ψ' έχει τουλάχιστον $2n+2$ ρίζες στο $[a, b]$
" ψ'' " " " $2n+1$ " " (a, b)

" $\psi^{(2n+2)}$ " " " μία ρίζα στο (a, b)

Έστω ξ αυτή η ρίζα

Το πολώνιομο είναι βαθμού $2n+1$

Τώρα

το x το έχω σταθεροποιήσει

$$\psi^{(2n+2)}(t) = f^{(2n+2)}(t) - P^{(2n+2)}(t)$$

$$\frac{f(x) - p(x)}{\Psi(x)} \left(\Psi^{(2n+2)}(t) \right)$$

$(2n+2)!$

$$\Psi(t) = t^{2n+2} +$$

$$q(t)$$

με $q \in \mathbb{P}_{2n+1}$

$$\Rightarrow \psi^{(2n+2)}(t) = f^{(2n+2)}(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Psi(x)} (2n+2)!$$

Άρα $t = \xi$,

$$0 = f^{(2n+2)}(\xi) - \frac{f(x) - p(x)}{\Psi(x)} (2n+2)!$$

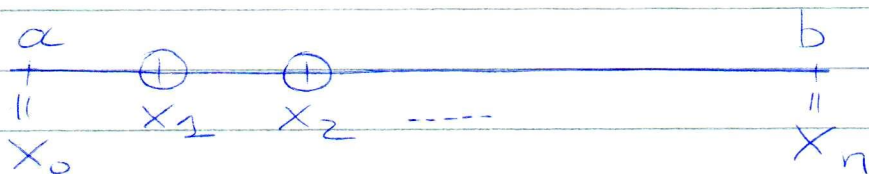
$$\Rightarrow f(x) - p(x) = \frac{f^{(2n+2)}(\xi)}{(2n+2)!} \Psi(x)$$

$\forall x \in [\alpha, b] \exists \xi \in (\alpha, b)$

$$f(x) - p(x) = \frac{f^{(N+1)}(\xi)}{(N+1)!} (x-x_0)^{m_0+1} \dots (x-x_{n-1})^{m_{n-1}+1} (x-x_n)^{m_n+1}$$

(Μνημονικός κανόνας)

Splines

Ορισμός (Ομαλές πολυώνυμικές splines)
↑
 πολλές φορές
 δεν το λέμε καν

Έστω $[\alpha, b]$ ένα διάστημα,
 $\Delta: \alpha = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$ ένας διαμερισμός
 του $[\alpha, b]$, και $m \in \mathbb{N}$

Τα στοιχεία του γραμμικού χώρου

$$S_m(\Delta) := \left\{ s \in C^{m-1}[\alpha, b] : s|_{[x_i, x_{i+1}]} \in P_m, i=0, \dots, n-1 \right\}$$

λέγονται (πολυώνυμικές) splines βαθμού m
 (ως προς Δ)

Με άλλα λόγια, ηπάμε οι συναρτήσεις s να
 είναι $m-1$ φορές συνεχώς παραγωγίσιμες στους
 εσωτερικούς κόμβους x_1, \dots, x_{n-1} του Δ

$$(s \in S_m(\Delta) \text{ και } s \in C^m[\alpha, b] \Rightarrow s \in P_m[\alpha, b])$$

Στην πράξη χρησιμοποιούνται ευχέρως οι χώροι $S_1(\Delta)$ και $S_3(\Delta)$

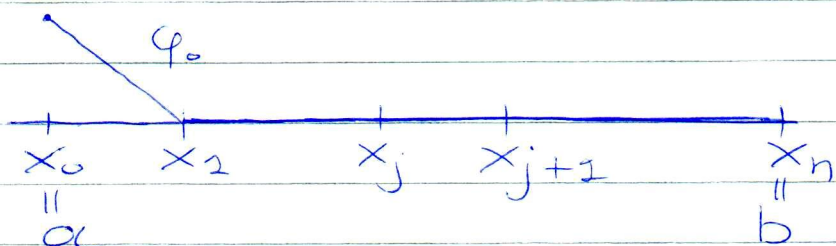
Παρεμβολή με τμηματικά γραμμικές συναρτήσεις

$\Delta: a = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$
 Διαμερισμός ενός διαστήματος $[a, b]$

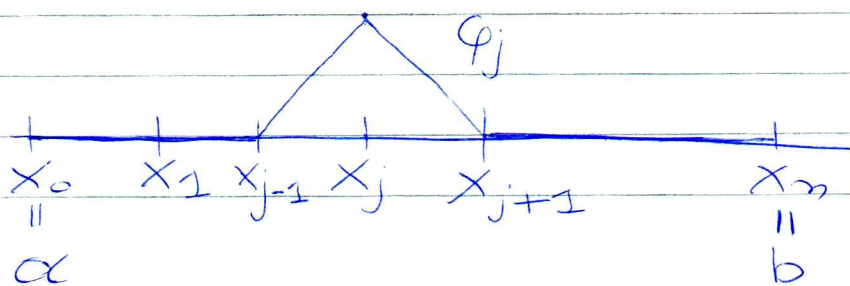
$$S_1(\Delta) = \left\{ s \in C^1[a, b] : s|_{[x_i, x_{i+1}]} \in P_1, i=0, \dots, n-1 \right\}$$

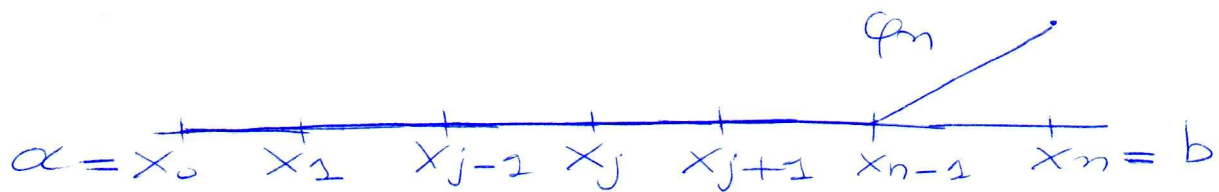
Ορίζουμε τις συναρτήσεις

$$\varphi_0(x) = \begin{cases} -\frac{x-x_1}{x_1-x_0} & \text{για } x \in [x_0, x_1] \\ 0 & \text{για } x \in [x_1, x_n] \end{cases}$$

$$\varphi_j(x) = \begin{cases} \frac{x-x_{j-1}}{x_j-x_{j-1}} & \text{για } x \in [x_{j-1}, x_j] \\ -\frac{x-x_{j+1}}{x_{j+1}-x_j} & \text{για } x \in [x_j, x_{j+1}] \\ 0 & \text{διαφορετικά} \end{cases}$$

$$\varphi_n(x) = \begin{cases} \frac{x - x_{n-1}}{x_n - x_{n-1}} & \text{για } x \in [x_{n-1}, x_n] \\ 0 & \text{διαφορετικά} \end{cases}$$

- $\varphi_i \in S_1(\Delta)$, $i = 0, \dots, n$.

- $\varphi_0, \dots, \varphi_n$ γραμμικά ανεξάρτητες συναρτήσεις

$$\sum_{i=0}^n c_i \varphi_i = 0 \Rightarrow$$

$$\sum_{i=0}^n c_i \varphi_i(x_j) = 0, \quad j = 0, \dots, n$$

" δ_{ij}

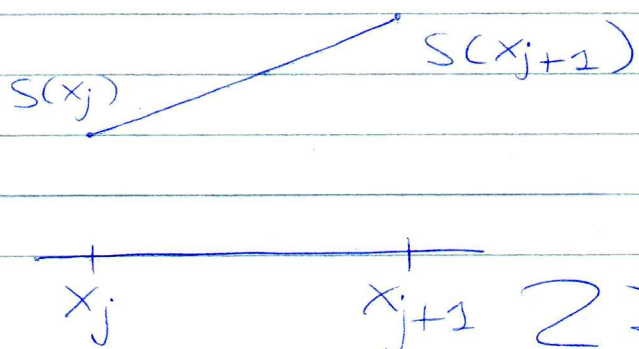
$$\Rightarrow c_j = 0, \quad j = 0, \dots, n$$

- Οι $\varphi_0, \dots, \varphi_n$ παράγουν τον $S_1(\Delta)$

Έστω $s \in S_2(\Delta)$

Τότε

$$s = \sum_{i=0}^n \underbrace{s(x_i)}_{c_i} \varphi_i$$

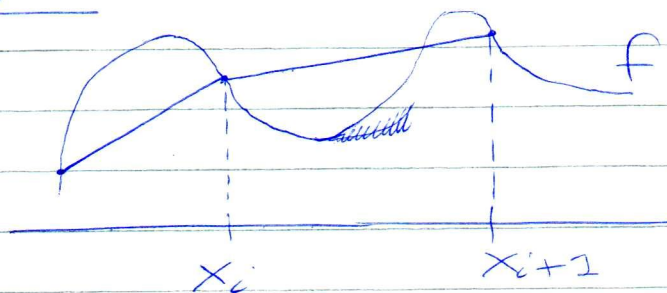
Συμπέρασμα $\{ \varphi_0, \dots, \varphi_n \}$ βάση του $S_2(\Delta)$

$$\dim S_2(\Delta) = n+1$$

Πρόβλημα παρεμβολής

$$\textcircled{*} \begin{cases} \text{Έστω } f \in [a, b] \text{ Ζητείται} \\ s \in S_2(\Delta) \text{ τ.ω.} \\ s(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n \end{cases}$$

Ισχυρισμός: Το $\textcircled{*}$ λύνεται μονοσήμαντα

$$\begin{cases} p_i \in P_1 \end{cases}$$

$$\begin{cases} p_i(x_i) = f(x_i) \end{cases}$$

$$\begin{cases} p_i(x_{i+1}) = f(x_{i+1}) \end{cases}$$

$$p_i(x) = f(x_i) + \frac{f(x_{i+1}) - f(x_i)}{x_{i+1} - x_i} (x - x_i),$$

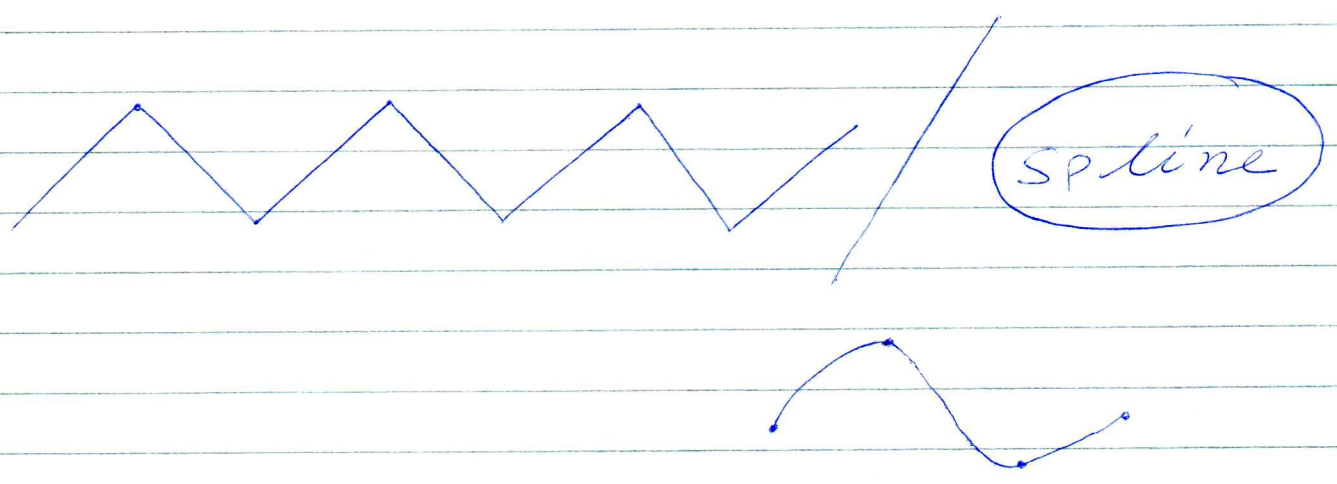
$$p_i(x_i) = f(x_i) \quad x \in [x_i, x_{i+1}]$$

$$p_i(x_{i+1}) = f(x_{i+1})$$

Η συνάρτηση $s: [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$,

$$s(x) = p_i(x) \text{ για } x \in [x_i, x_{i+1}]$$

ανήκει στον $S_1(\Delta)$ και αποτελεί ~~μια~~ τη μοναδική λύση του προβλήματος παρεμβολής \otimes

15/5/14

Θεώρημα

(Εκτίμηση του σφάλματος παρεμβολής με τμηματικά γραμμικές συναρτήσεις)

Έστω $f \in C^2[a, b]$, $\Delta: a = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$ ένας διαμερισμός του $[a, b]$, και $s \in S_1(\Delta)$ η παρεμβολή της f στα x_0, \dots, x_n .
Αν $h_i := x_i - x_{i-1}$ και $h := \max_{1 \leq i \leq n} h_i$

τότε

$$\|f - s\|_{\infty} \leq \frac{h^2}{8} \|f''\|_{\infty}$$

$$\max_{a \leq x \leq b} |f(x) - s(x)| \quad \max_{a \leq x \leq b} |f''(x)|$$

Απόδειξη

Έστω $p_i \in P_1$ τ.ω.
$$\begin{cases} p_i(x_i) = f(x_i) \\ p_i(x_{i+1}) = f(x_{i+1}) \end{cases}$$

Προφανώς $\forall x \in [x_i, x_{i+1}] \quad s(x) = p_i(x)$

και $\forall x \in [x_i, x_{i+1}] \quad \exists \xi(x) \in (x_i, x_{i+1})$

$$f(x) - p_i(x) = \frac{f''(\xi(x))}{2} (x - x_i)(x - x_{i+1})$$

Επομένως, για $x \in [x_i, x_{i+1}]$,

$$\begin{aligned} |f(x) - s(x)| &= |f(x) - p_i(x)| \\ &= \frac{|f''(\xi(x))|}{2} \leq \frac{\|f''\|_\infty}{2} |(x-x_i)(x-x_{i+1})| \end{aligned}$$

$$\leq \underbrace{(x-x_i)(x_{i+1}-x)}_2 \frac{\|f''\|_\infty}{2}$$

$$\leq \frac{(x_{i+1}-x_i)^2}{4} \frac{\|f''\|_\infty}{2}$$

$$= \frac{(h_{i+1})^2}{8} \|f''\|_\infty$$

$$\leq \frac{h^2}{8} \|f''\|_\infty$$

$$\Rightarrow \max_{\alpha \leq x \leq b} |f(x) - s(x)| \leq \frac{h^2}{8} \|f''\|_\infty$$

Παρεμβολή με κυβικές splines

$$\Delta: \alpha = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$$

$$\mathcal{S}_3(\Delta) = \left\{ s \in C^2[a, b] : s|_{[x_i, x_{i+1}]} \in \mathcal{P}_3, i=0, \dots, n-1 \right\}$$

Τα στοιχεία του $\mathcal{S}_3(\Delta)$ λέγονται κυβικές splines

Πρόβλημα Παρεμβολής

Ζητείται $S \in S_3(\Delta)$ τέω.

$$S(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n$$

Άγνωστοι: $4n$

Συνθήκες: $4n-2$

- Συνθήκες παρεμβολής στα σημεία x_0, \dots, x_n : $2n$
- Συνθήκες συνέχειας της S' στους κόμβους x_1, \dots, x_{n-1} : $n-1$
- S'' : $n-1$

Απαιτούνται δύο ακόμα συνθήκες

1^ο Πρόβλημα παρεμβολής:

$$\begin{cases} S(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n \\ S'(x_0) = f'(x_0) \\ S'(x_n) = f'(x_n) \end{cases}$$

Για $f \in C_1^2[a, b]$

Αυτό το πρόβλημα παρεμβολής έχει ακριβώς μία λύση.

2^ο Πρόβλημα Παρεμβολής

$$\begin{cases} s(x_i) = f(x_i), & i=0, \dots, n, \\ s''(x_0) = f''(x_0) \\ s''(x_n) = f''(x_n) \end{cases}$$

Για $f \in C^2[a, b]$ αυτό το πρόβλημα παρεμβολής έχει ακριβώς μία λύση

3^ο Πρόβλημα Παρεμβολής

$S \in \mathcal{S}_3(\Delta)$ τ.ω. $S''(a) = S''(b) = 0$
λέγονται φυσικές ωθικές splines.

Ζητείται $S \in \mathcal{S}_3(\Delta)$ φυσική ωθική spline τ.ω.

$$s(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n$$

Το πρόβλημα έχει ακριβώς μία λύση.

Θεώρημα (Εκτίμηση του εφάλματος παρεμβολής με ωθικές splines)

Έστω Δ ένας διαμερισμός του $[a, b]$,
 $f \in C^2[a, b]$ και $S \in \mathcal{S}_3(\Delta)$ η λύση του πρώτου προβλήματος παρεμβολής.

Θέτουμε

$$h := \max_{1 \leq i \leq n} (x_i - x_{i-1}),$$

$$M = \frac{h}{\min_{1 \leq i \leq n} (x_i - x_{i-1})}$$

Τότε, αν $f \in C^4[a, b]$, τότε ισχύει

$$\|f^{(m)} - s^{(m)}\|_{\infty} \leq C_m h^{4-m} \|f^{(4)}\|_{\infty},$$

$m=0, \dots, 3$
με C_0, \dots, C_3 ανεξ τms f .

Παρατήρηση

$$C_0 = \frac{3}{384}, \quad C_1 = \frac{1}{24} \quad \text{βέλτιστες}$$

$$C_3 = \max \left\{ 2, \frac{1}{2} \left(M + \frac{1}{M} \right) \right\}$$

Παρεμβολή με κυβικές splines τύπου Hermite

Ορισμός Έστω $\Delta: \alpha = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$
ένας διαμερισμός του διαστήματος $[a, b]$
Συναρτήσεις $s \in C^1[a, b]$
τω. $s|_{[x_i, x_{i+1}]} \in \mathbb{P}_3, i=0, \dots, n-1,$

λέγεται κυβικές splines Hermite ως προς τον διαμερισμό Δ .

Θεώρημα (Παρεμβολή με κυβικές splines Hermite)

Έστω $f \in C^1[a, b]$ και $\Delta: \alpha = x_0 < \dots < x_n = b$
ένας διαμερισμός του $[a, b]$. Τότε υπάρχει
ακριβώς μία κυβική spline Hermite ως προς

Δ , τω.

(*) $S(x_i) = f(x_i)$, $S'(x_i) = f'(x_i)$, $i=0, \dots, n$
 Αν επί πλέον $f \in C^4[a, b]$, τότε

$$\|f - S\|_{\infty} \leq \frac{1}{384} h^4 \|f^{(4)}\|_{\infty},$$

$$\text{με } h := \max_{1 \leq i \leq n} (x_i - x_{i-1})$$

Απόδειξη: Έστω $p_i \in \mathbb{P}_3$ τω.

$$\begin{cases} p_i(x_j) = f(x_j) \\ p_i'(x_j) = f'(x_j) \end{cases} \quad j = i, i+1$$

Προφανώς, η $S: [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$,

$$S(x) = p_i(x), \text{ για } x \in [x_i, x_{i+1}],$$

$i=0, \dots, n-1$, είναι η μοναδική λύση του
 (*)

Εκτίμηση σφάλματος: Για $x \in [x_i, x_{i+1}]$
 έχουμε $S(x) = p_i(x)$ και

$$\forall x \in [x_i, x_{i+1}] \exists \xi(x) \in (x_i, x_{i+1})$$

$$f(x) - p_i(x) = \frac{f^{(4)}(\xi(x))}{4!} (x - x_i)^2 (x - x_{i+1})^2$$

Άρα, για $x \in [x_i, x_{i+1}]$,

$$|f(x) - S(x)| = |f(x) - p(x)| =$$

$$= \frac{|f^{(4)}(\xi(x))|}{4!} \left[\underbrace{(x-x_i)(x_{i+1}-x)} \right]^2$$

$$\leq \frac{(x_{i+1}-x_i)^2}{4}$$

$$\leq \frac{\|f^{(4)}\|_{\infty}}{24} \frac{(x_{i+1}-x_i)^4}{16}$$

$$\leq \frac{h^4}{24 \cdot 16} \|f^{(4)}\|_{\infty}$$

$$\Rightarrow \max_{\alpha \in x \in b} |f(x) - s(x)| \leq \frac{h^4}{384} \|f^{(4)}\|_{\infty}$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{\|f-s\|_{\infty}}$

Άσκηση 4.4 $p \in \mathbb{P}_3$

$$p(x_i) = \ln(x_i), \quad x_i = i+1, \quad i=0,1,2,3$$

ΝΔΟ: $\varepsilon(x) := \ln(x) - p(x)$,
 $\exists x \in \text{στο } [1,4]$ αριθμός $4 \pi i / \varepsilon$
 $f(x) := \ln(x), x \in [1,4]$

$$\forall x \in [1,4] \exists \xi(x) \in (1,4)$$

$$f(x) - p(x) = \frac{f^{(4)}(\xi(x))}{4!} (x-1)(x-2)(x-3)(x-4)$$

\uparrow
 x_0

\uparrow
 x_1

\uparrow
 x_2

\uparrow
 x_3

$$f'(x) = \frac{1}{x} = x^{-1}$$

$$f''(x) = -1 \cdot x^{-2} = -x^{-2}$$

$$f'''(x) = +2x^{-3}, f^{(4)}(x) = -6x^{-4}$$

Άρα,

$$\ln(x) - p(x) = -\frac{6}{4(\xi(x))^4} \frac{(x-1)(x-2)}{(x-3)(x-4)} \neq 0$$

Επομένως, η $\ln(x) - p(x)$ έχει στο $[1, 4]$ ακριβώς 4 ρίζες, τις 1, 2, 3, 4.

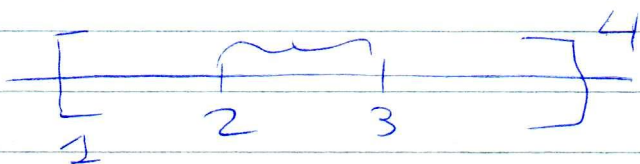
Άσκηση 4.5 $p \in \mathbb{P}_3$

$$p(i) = e^i, i = 1, 2, 3, 4$$

$$\text{NDO: } \forall x \in (2, 3): e^x > p(x)$$

$$f(x) := e^x$$

Το p είναι το πολυώνυμο παρεμβολής της f στα σημεία 1, 2, 3, 4.

$$\forall x \in [1, 4] \exists \xi(x) \in (1, 4)$$

$$f(x) - p(x) = \frac{f^{(4)}(\xi(x))}{4!} (x-1)(x-2)(x-3)(x-4)$$

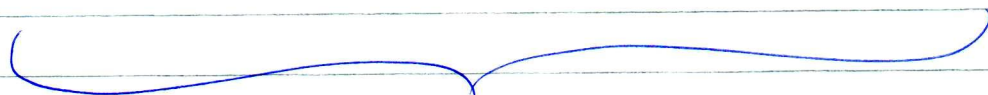
Άρα

$$\forall x \in (2,3) \exists \xi(x) \in [1,4]$$

$$e^x - p(x) = \frac{e^{\xi(x)}}{4!} (x-1)(x-2)(x-3)(x-4)$$

+ + - -

+

$$> 0$$

$$\Rightarrow \forall x \in (2,3) e^x - p(x) > 0$$

$$\Rightarrow e^x > p(x)$$

Άσκηση 4.6 $f \in C^1[\alpha, b]$, $\alpha \leq x_0 < x_1 < \dots < x_n \leq b$

$$p \in \mathbb{P}_n \quad p(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n$$

ΝΔΟ: $K \subseteq \mathbb{R}$ πολυώνυμο

$$\text{π.ω. } P(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n,$$

είναι της μορφής $P := p + r q$ με q τυχαίο πολυώνυμο και $r(x) = (x-x_0) \dots (x-x_n)$

$P-p$ πολυώνυμο

$$(P-p)(x_i) = P(x_i) - p(x_i) = f(x_i) - f(x_i) = 0, i=0, \dots, n$$

τα x_0, \dots, x_n είναι ρίζες του $P-p$.

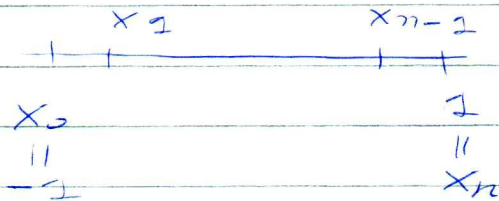
Συμπέρασμα:

$$P(x) - p(x) = \underbrace{(x-x_0) \cdots (x-x_n)}_{\Gamma(x)} \cdot q(x)$$

20/5/14

Άσκηση 4.1.1

$$n \in \mathbb{N}, \quad x_i := -1 + i \frac{2}{n}, \quad i=0, \dots, n$$

(x_i αύξουσα \Rightarrow $-x_i$ φθίνουσα)

$$f \in C[-1, 1], \quad p \in \mathbb{P}_n$$
$$p(x_i) = f(x_i), \quad i=0, \dots, n$$

ΛΔΟ:

$$f \text{ άρτια} \Rightarrow p \text{ άρτια}$$
$$f \text{ περιττή} \Rightarrow p \text{ περιττή}$$

$$\varphi \text{ άρτια, } \varphi(-x) = \varphi(x) \quad \forall x \in [-1, 1]$$

Περιττή

$$f \text{ άρτια}$$

Θέτουμε $q(x) := p(-x) \quad \forall x \in [-1, 1]$

$$q \in \mathbb{P}_n$$

$$q(x_i) = p(-x_i) = f(-x_i) = f(x_i),$$

$-x_i$ σημείο παρεμβολής

$$i=0, \dots, n.$$

Συμπέρασμα: $q = p$,

οπότε $p(x) = p(-x) \quad \forall x \in [-1, 1]$

f περιττή

Θέτουμε $q(x) = -p(-x)$

• $q \in \mathbb{P}_n$,

• $q(x_i) = -p(-x_i) = -f(-x_i) = f(x_i),$
 $i=0, \dots, n$

$\Rightarrow q = p \Rightarrow$

$$p(x) = -p(-x) \Leftrightarrow$$

$$p(-x) = -p(x),$$

$\Rightarrow p$ περιττή

Άσκηση 4.16

$f \in C^5[0, 1]$, $p \in \mathbb{P}_4$

$$\left. \begin{array}{l} p^{(i)}(0) = f^{(i)}(0) \\ p^{(i)}(1) = f^{(i)}(1) \end{array} \right\} i=0, 1$$
$$p(1/2) = f(1/2)$$

ΛΔΟ: $\forall x \in [0, 1] \exists \xi \in (0, 1)$

$$f(x) - p(x) = \frac{f^{(5)}(\xi)}{5!} x^2 \left(x - \frac{1}{2}\right) (x-1)^2$$

Άσκηση 4.15

$x_0, x_1, x_2 \in [a, b]$ από δύο διαφορετικά

$$f \in C^4[a, b], \quad p \in \mathbb{P}_3$$

$$\begin{cases} p(x_i) = f(x_i), & i=0,1,2, \\ p'(x_1) = f'(x_1) \end{cases}$$

ΝΔΟ:

(*)

$$\forall x \in [a, b] \quad \exists \xi \in (a, b)$$

$$f(x) - p(x) = \frac{f^{(4)}(\xi)}{4!} (x-x_0)(x-x_1)^2(x-x_2)$$

- $x \in \{x_0, x_1, x_2\}$

Τότε η (*) ισχύει για κάθε $\xi \in (a, b)$

- $x \in [a, b], \quad x \notin \{x_0, x_1, x_2\}$

Θέτουμε $\Phi(t) := (t-x_0)(t-x_1)^2(t-x_2)$

και

$$\varphi(t) = f(t) - p(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)} \Phi(t),$$

$$t \in [a, b]$$

Προφανώς, $\varphi \in C^4[a, b]$

Επίσης

$$\begin{cases} \varphi(x_i) = 0, & i=0,1,2 \\ \varphi(x) = 0 \end{cases}$$

\Rightarrow (σύμφωνα με το θ. του Rolle)

η f' έχει τουλάχιστον τρεις ρίζες ξ_1, ξ_2, ξ_3
(διαφορετικές του x_1)

• Αλλά $f'(x_1) = 0$

Άρα \Rightarrow ~~f'~~ έχει στο $[a, b]$ τουλάχιστον ⁴ ρίζες
 \Rightarrow η f'' " " (a, b) " ³ ρίζες
η $f^{(4)}$ " " " " ¹ ρίζα,
έστω ξ

Τώρα $f^{(4)}(t) = f^{(4)}(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)}$

οπότε

$$0 = f^{(4)}(\xi) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)}$$

$$\Rightarrow f(x) - p(x) = \frac{f^{(4)}(\xi)}{4} \Phi(x)$$

Λήμμα 4.16

• $x \in \{0, \frac{1}{2}, 1\}$ τετραγώνια για υόδε ξ

• $x \in [0, 1], x \notin \{0, \frac{1}{2}, 1\}$

$$\Phi(t) := t^2 \left(t - \frac{1}{2}\right) (t-1)^2$$

$$\varphi(t) := f(t) - p(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)} \Phi(t),$$

$$t \in [0, 1]$$

$$\begin{cases} \varphi(0) = \varphi(1/2) = \varphi(1) = 0 \\ \varphi(x) = 0 \end{cases}$$

\Rightarrow η φ' έχει στο $[0, 1]$ τουλάχιστον 4 ρίζες, διαφορετικές των 0, 1

$$\text{Όμως, } \varphi'(0) = \varphi'(1) = 0$$

Συμπέρασμα

Η φ' έχει στο $[0, 1]$ τουλάχιστον 6 ρίζες.
 η φ'' " " " $(0, 1)$ " 5 "

\vdots
 $\varphi^{(5)}$

1 ρίζα, έστω ξ

Όμως

$$\varphi^{(5)}(t) = f^{(5)}(t) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)} 5!$$

Άρα

$$0 = f^{(5)}(\xi) - \frac{f(x) - p(x)}{\Phi(x)} 5!$$

$$\Rightarrow f(x) - p(x) = \frac{f^{(5)}(\xi)}{5!} \Phi(x) \quad 40$$

Άσκηση 4.18

$$\Delta: \alpha = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$$

$$m \in \mathbb{N}$$

$$\sum_m(\Delta) = \left\{ s \in C^m[\alpha, b] : s \Big|_{[x_i, x_{i+1}]} \in P_m, i=0, \dots, n-1 \right\}$$

ΝΑΟ: $s \in \sum_m(\Delta) \Rightarrow s \in P_m$

Έστω $i \in \{1, \dots, n-1\}$

Αρκεί να αποδείξουμε ότι η s είναι το ίδιο πολυώνυμο στα διαστήματα $[x_{i-1}, x_i]$ και $[x_i, x_{i+1}]$.

Για $x \in [x_{i-1}, x_i]$ έχουμε

$$s(x) = \sum_{j=0}^m \frac{s^{(j)}(x_{i-})}{j!} (x - x_{i-})^j$$

Για $x \in [x_i, x_{i+1}]$ έχουμε

$$s(x) = \sum_{j=0}^m \frac{s^{(j)}(x_{i+})}{j!} (x - x_i)^j$$

Από n S είναι m φορές
συνεχώς παραγωγίσιμη στο x_i ,
έχουμε $S^{(j)}(x_i^-) = S^{(j)}(x_i^+)$, $j=0, \dots, m$.

Επομένως, η S είναι το ίδιο πολυώνυμο
στα $[x_{i-1}, x_i]$ και $[x_i, x_{i+1}]$